

Арнон Грюнберг - „Тирза“

Йорген Хофмейстер стои в кухнята и реже риба тон за партито. В лявата си ръка стиска суровото месо. Борави с ножа както са го учили на курса „Приготвяне на суши и сашими“, който той и съпругата му изкараха преди пет години. Без много да натиска – в това е тайната.

Вратата на кухнята е открехната. Задушно е, точно както се надяваше Тирза. От няколко дни тя усилено изучава прогнозите за времето, сякаш успехът на партито ѝ зависи от атмосферните условия.

Скоро гостите ще превземат двора. Ще затъпчат растенията. Едни младежи ще седнат на дървения праг към всекидневната, други ще се излегат в четирите градински шезлонга, които Хофмейстер купи, когато семейството дойде да живее тук. Трети пък ще стигнат до малкия плевник, където по-рано след партита Хофмейстер винаги намираще празни шишета от бира и недопити чаши вино, забравени до шевната машина, или бутилки с екзотични имена около моторната резачка, с която подкастрира ябълката в неделни дни напролет и наесен. Пакетче чипс, което някой бе пропуснал да отвори и което една сутрин той изяде, без да му мисли много.

Тирза е давала партита неведнъж, но този път е различно. И партитата, като живота, могат да се окажат успех или провал. Въпреки че Тирза не го е изричала гласно, Хофмейстер усеща, че тази вечер е важна за нея. Тирза, най-малката му дъщеря, най-сполучливата. Отличен резултат както отвътре, така и отвън.

Хофмейстер е навил ръкавите на ризата си. За да предпази дрехата от петна, си върза престилката, която купи веднъж като подарък за Деня на жената. Изглежда помъжествен от обикновено. Не се е бръснал от шест дни. Нямаше време. Още със ставането си сутрин биваше обзет от мисли, които не го бяха налягали преди или поне не в такъв мащаб: планове, спомени за децата на възраст, когато още не можеха да лазят, идеи, които в ранното утро му се струваха брилянтни. След малко ще се избърсне набързо. Исква да има представителен, чаровен вид. Такъв ще го видят гостите: мъж, който не е живял напразно.

Ще обикаля със суши и сашими, изкусно подредени върху специално закупения от японския магазин поднос. Ще поговори с този и онзи, ще подхвърли тук-там: „Опитайте сашимито с калмари“. Раздаващ се родител – това ще е той. Тайната на родителството: да се раздаваш. Обичта на родителя е жертвата, която се принася мълчаливо. Всяка обич е жертва. Никой няма да забележи нищо. А и няма какво да се забелязва. Някои ще го поздравят за впечатляващите оценки на Тирза, единственият учител, който е поканен, ще попита какво смята да прави тя от тук нататък, а той, с подноса в ръце, ще отговори: „Най-напред ще попътува. Намибия. Южна Африка. Ботсвана. После ще се върне, за да следва“. Ще бъде отличен домакин, такъв, който има шест чифта очи. Не само ще сервира храна и напитки на гостите, но и ще наблюдава внимателно самотниците. Хофмейстер ще забавлява онези, които няма с кого да разменят дума, освен може би с чашата или със сушието. Ще предлага компанията си на притеснителните. И танци, ще се вихрят танци.

Хофмейстер бръква в купата, пълна с топъл ориз, размачква го и докато се занимава с това, съзерцава касата на кухненската врата, сякаш никога досега не е готвил на този плот. Забелязва лющещата се боя, петното на тапета до вратата, където преди време попадна една обувка, метната от Тирза по неговата глава. Преди това Тирза изкрещя „задник“. Или след това, вече не помни съвсем. Късмет си беше, че прозорецът остана цял.

Поглежда към ориза в ръката си. Всеки японец би се справил по-добре. Сушито на Хофмейстер е безформено. Старанието, с което размесва ориза, го изненадва, както го изненадват безумията в миналото му. От онзи вид безумия, които не нанасят прекалено големи щети.

Хофмейстер хвърля един последен поглед на люещата се боя, която му напомня за собствената му кожа. Има мехлем, но не го е ползвал от няколко дни. С ориза в ръка, той се замисля дали да не продаде тази къща, своята къща. Първоначално не на сериозно; мисли за това като за нещо, което няма да се превърне в реалност. Като да се замразиш след смъртта си и да се събудиш сто години по-късно. Постепенно обаче увереността му нараства. Времето за продажба е назряло. Колко още да чака, а и защо? В миналото би отхвърлил подобна идея категорично. Неговата къща беше неговата гордост. Ябълката, която сам засади – неговото трето дете. Мисълта да се отърве от къщата и от ябълката, когато полезните му ходове се изчерпат, му беше хрумвала и преди, но всеки път му се беше струвала невъзможна, противоестествена. Къде щеше да отиде тогава със семейството си? Ябълката не можеше да бъде откопана вече. Беше закотвен към тая къща, беше закотвен към всичко. И когато приятели и познати се изказваха не съвсем ласкаво за Хофмейстер, което се случваше от време на време, винаги се намираше някой да отбележи: „Да, ама Йорген живее в лъскав квартал“.

В лъскав квартал – ето кое бе най-важното за Хофмейстер. Все някъде трябваше да се оттичат амбициите. Най-често това „някъде“ бе адрес. Когато назоваваше името на улицата си, той се изпълваше с увереност. Сякаш идентичността му, всичко, което беше и което представляваше, се побираше в име на улица, номер и пощенски код. Пощенският му код издаваше кой е и кой иска да бъде по-добре и от самата фамилия Хофмейстер, по-добре и от професията му или титлата „доктор“, която понякога поставяше пред името си, без с това да изневерява на истината.

Вече не е нужно да живее в лъскав квартал. Докато полага парче риба тон върху ориза, представата, че това вече не е нужно, му се струва като избавление.

Твърде стар е, за да бъде уволнен, му бяха казали. А когато си твърде стар, за да бъдеш уволнен, си твърде стар и за да живееш в лъскав квартал. Ако от старческият дом те дели едно нищо и никакво десетилетие, лъскавият квартал се превръща в подробност. Познава хора на своя възраст, които вече страдат от деменция. Вярно, прекалявали са с пиенето.

Да се махне от тази къща, да се махне от този квартал, да се махне от този град – това е единственото, за което се сеща, докато се опитва да напълни думата „решение“ със съдържание. Някои хора сутрин се будят с мисълта: „Трябва да има решение на всичко това, така не може да продължава“. Хофмейстер е един от тях.

Децата са напуснали дома или се готвят да го напуснат, работата му е деградирала до безплътното занимание, нямащо нищо общо с професията му, само с чакането. Може да замине на изток. По-рано, когато следваше немска литература и тръбеше мнението си за поетите на експресионизма, сякаш ги познаваше лично, имаше намерение да се премести в Берлин и да напише обемен труд за поезията на експресионизма. Може да го стори сега. Никога не е късно за подобно съчинение.

Ще му липсва пощенският му код, впечатлението, което оставя у някои хора, адресът му. Внушението за благоденствие. Миризмата на успех. Сега, когато най-малката му дъщеря тръгва за Африка, е време и той да се откъсне от пощенския си код. Вече няма да ходи по родителски срещи, да се ръкостиска с учители. Кого ли още трябва да впечатлява?

Редно е да признае, че с това място го свързват единствено сантиментите и страхът от промяна. Тъй като е достигнал момент в живота си, в който са му необходими най-вече пари и маршрут за бягство, Хофмейстер решава да не обръща особено внимание на

емоциите. Реже рибата със замах. Така прави майсторът на суши – так-так-так. Рибата трябва да приветства ножа, сякаш е неин приятел. Хофмейстер пъхва парченце месо в устата си. В малка чинийка скаридите очакват отредения им ориз. Сутринта Хофмейстер отиде с колата до Диймен, за да напазарува от магазина на едро. Суровата риба тон върху езика му е толкова апетитна. Прясна. В това е тънкостта на сашимито.

Съпругата му влиза в кухнята по халат и чехли. Пита:

– Иби обади ли се?

Хофмейстер още не е свикнал с присъствието ѝ. Тя си тръгна за пореден път преди три години. Преди близо три години. Курсът „Приготвяне на суши и сашими“ не помогна.

Но противно на очакванията се завърна. Преди шест дни. В седем вечерта.

Хофмейстер стоеше в кухнята. Откакто съпругата го напусна, той често стоеше там, но в действителност този навик му беше от по-рано. Печката беше истинското му работно място. Съпругата така и не усети влечение към кухнята. Талантите ѝ не включваха приготвянето на лазаня и бяха по-належащи от възпитанието на деца. Нещо в живота ѝ винаги вземаше превес над грижата за семейството.

Преди шест дни на вратата се позвъни и Хофмейстер извика: „Тирза, ще отвориш ли?“.

„Тате, на телефона съм!“ – изкрещя му дъщерята в отговор.

Тирза е тежък случай. Нормално било, му обясниха други родители. Понякога говоренето по телефона се превръщало в хоби. Самият той говори рядко. Ако иззвъни телефонът, значи е за Тирза. И в такива случаи като добре инструктиран служител и страхотен татко той казва: „Можеш да я откриеш на мобилния ѝ. Ето ти номера“.

Онази вечер Хофмейстер приготвяше огретен. Беше взел рецептата от готварска книга. След като съпругата го напусна, Хофмейстер натрупа впечатляваща колекция от готварски книги. За него импровизацията не показваше творческа нагласа, а бе чист стремеж към улеснение. За него рецептата значеше сигурност. Една чаена лъжичка си е една чаена лъжичка. Немислимо бе точно сега да се отдели от печката. Фурната бе достатъчно загрята, но още не бе пъхнал тавата.

„Тирза, отвори! – извика той още веднъж. – Аз не мога в момента. Сигурно е съседът. Кажу ми, че ще намина по-късно. Отвори, Тирза!“

Съседът е младеж, който всъщност не е толкова млад, но официално се води ерген; обитава най-горния етаж на къщата, която Хофмейстер купи съвсем изгодно в края на седемдесетте. Младежът – той учи за нотариус – редовно се оплаква на Хофмейстер за щяло и нещяло, често за едно и също: зловоние в банята. Поне веднъж в седмицата цъфва на прага с жалби и тъжби.

Всеки път Хофмейстер обещава да оправи нещата, въпреки че вече двама сериозни водопроводчици му обясниха, че няма какво да се стори, освен ако не подмени всички тръби, което струва цяло състояние.

А състояние той няма, пък и да имаше, не би си и помислил да го харчи за нови тръби.

Освен всичко друго, Хофмейстер е и хазяин.

Чу Тирза да ругае, чу я да крачи към входната врата. След това настъпи тишина и той се фокусира върху огретена, убеден, че на прага стои наемателят с непотърсени съвети и зле прикрити заплахи.

Комисията за защита на наемателите, именити адвокати, Комисията за жилищно строителство. Как ли не го бяха заплашвали! В битието си на хазяин Хофмейстер се бе сблъсквал с какво ли не, но не се даваше. Хищникът Хофмейстер се бореше с институциите, с наемателите, със закона, който често му се струваше създаден с едничката цел да го направи за смях. Хищникът Хофмейстер е издръжлив.

Една минута по-късно – няма да е било повече от минута – Тирза нахлу в кухнята. Стори му се бледа, изтерзана. Възможно бе това да му е хрумнало впоследствие, тя винаги да си изглежда така. Възможно бе един ден терзанието неусетно да се бе изписало на лицето ѝ, за да не слезе от него никога повече.

„Мама е“ – обяви дъщерята.

Хофмейстер машинално извади тавата от фурната и спря газта. Вгледа се в яденето. Треска с картофи. Просто, но вкусно. Хофмейстер знаеше, че ще отнеме време. Че не става дума за миризма в банята на наемателя. За разнообразие този път не бяха тръбите – беше майката на децата му.

Вярно, съпругите не плащаха наем, но и те като наемателя, с когото хазяинът по презумпция бе във война, се оплакваха. Оплакването – ето кое беше общото между съпругата и наемателя – упрекът. Заплахите. Изстискването. И зад всичко това като болест се спотайва зависимостта.

Комисии за жилищно строителство, инспектори от Комисията за защита на наемателите, адвокати – тях ги бе разкарал, бе замазал очите им със сладки приказки, но жената, която се криеше зад забравената дума „мама“, никога нямаше да позволи да замажат очите ѝ със сладки приказки. Тя бе по-опасна от Комисията за защита на наемателите, по-хитра от инспектор в отдел „Строителен контрол“.

В ръка с кухненската кърпа, с която бе извадил тавата от фурната, Хофмейстер се отправи към входната врата. Изненада се, че жена му е дошла точно за вечеря.